

CZU: 37.04

DOI: 10.46727/c.v2.16-17-05-2024.p191-196

IMPORTANȚA ȘI RELEVANȚA HĂRȚILOR MENTALE ÎN EDUCAȚIA MODERNĂ

THE IMPORTANCE AND RELEVANCE OF MIND MAPS IN MODERN EDUCATION

Bilcan Irina, profesor

Colegiul Tehnic „Valeriu D. Cotea” Focșani, România

Bilcan Irina, teacher

Technical College "Valeriu D. Cotea" Focșani, România

<https://orcid.org/0009-0005-7477-2016>

bilcanirina@gmail.com

Rezumat. Hărțile mentale sunt instrumente esențiale pentru organizarea informațiilor în învățare și dezvoltarea competențelor cognitive. Inițial introduse de Tony Buzan, acestea utilizează simboluri, culori și cuvinte-cheie pentru a facilita înțelegerea și reținerea informațiilor. Utilizarea lor în educație îmbunătățește performanțele academice și stimulează creativitatea și gândirea critică. Integrarea hărților mentale în practicile educaționale moderne poate sprijini elevii în dezvoltarea abilităților cognitive și în înțelegerea profundă a materiei învățate.

Cuvinte-cheie: hărți mentale, învățare, competențe cognitive.

Abstract. Mind maps are essential tools for organizing information in learning and developing cognitive skills. Originally introduced by Tony Buzan, they use symbols, colors and key words to facilitate understanding and retention of information. Their use in education improves academic performance and stimulates creativity and critical thinking. Integrating mind maps into modern educational practices can support students in developing cognitive skills and deep understanding of learned material.

Keywords: mind maps, learning, cognitive skills.

Introducere

În ultimele decenii, progresele semnificative în domeniul tehnologiei și al educației au generat o creștere a interesului pentru utilizarea unor metode inovatoare în procesul de învățare și dezvoltare a competențelor cognitive. În acest context, hărțile mentale au devenit tot mai recunoscute ca instrumente esențiale pentru facilitarea procesului de învățare și memorare, în special în rândul copiilor și adolescenților. Hărțile mentale, sau "Mind Maps", reprezintă diagrame grafice ce utilizează simboluri, culori și cuvinte-cheie pentru a organiza informațiile în jurul unui concept central. Acestea au fost introduse inițial de către psihologul britanic Tony Buzan, iar de atunci au cunoscut o popularitate crescândă în domenii variate, de la educație la afaceri și cercetare științifică. Scopul acestei lucrări este de a evidenția importanța și relevanța hărților mentale în contextul educațional actual. Într-o societate caracterizată de o cantitate în continuă creștere a informațiilor și de ritmuri accelerate de schimbare, elevii se confruntă cu provocări din ce în ce mai complexe în procesul de învățare și dezvoltare. În acest context, hărțile mentale oferă o modalitate eficientă și accesibilă de a organiza și de a procesa informațiile, facilitând înțelegerea, reținerea și aplicarea acestora în diverse contexte [3]. Utilizarea acestor instrumente nu doar că îmbunătățește performanțele academice, ci și stimulează creativitatea, gândirea critică și abilitățile de rezolvare a problemelor. Prin intermediul

acestei introduceri, ne propunem să evidențiem potențialul vast al hărților mentale în sprijinirea procesului de învățare și dezvoltare cognitivă a elevilor, subliniind necesitatea integrării lor în practicile educaționale moderne. În continuare, vom explora diverse aspecte ale utilizării hărților mentale în procesul de învățare și vom analiza rezultatele cercetărilor recente în acest domeniu, pentru a oferi o perspectivă comprehensivă asupra importanței acestor instrumente în educație.

Metode și materiale

În prezent, milioane de copii din întreaga lume utilizează hărțile mentale ca instrumente eficiente și accesibile pentru învățare și dezvoltare cognitivă. Acestea sunt considerate instrumente esențiale în procesul de învățare, ajutând la procesarea informațiilor, la stabilirea de conexiuni utile și la dezvoltarea capacităților cognitive ale copiilor încă de la vârste fragede. Utilizarea și crearea hărților mentale nu numai că îmbunătățesc capacitatea de învățare și memoria, ci și stimulează creativitatea, imaginația și gândirea logică [4].

Mind Map sau harta mentală, așa cum este cunoscută, este un instrument de organizare și structurare a informațiilor într-un mod coerent și eficient. Aceste diagrame, adesea numite și diagrame păianjen, sunt construite în jurul unui subiect central și conectează informațiile relevante într-un mod logic.

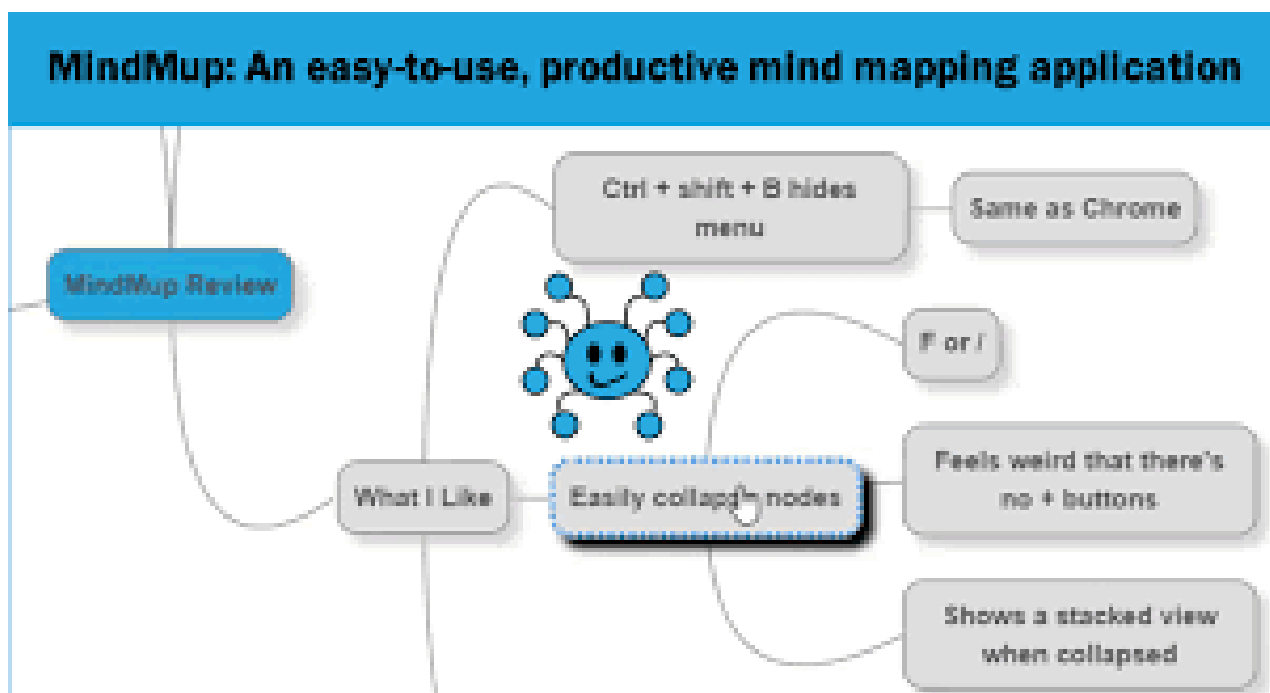

Fig. 1. Interfața platformei MindMup

Utilizarea simbolurilor și a culorilor specifice în hărțile mentale sprijină înțelegerea și reținerea informațiilor, crescând astfel performanțele școlare și cotidianul. Studiile de cercetare au demonstrat că utilizarea imaginilor și a culorilor în hărțile mentale facilitează conexiunile cognitive și consolidează învățarea. Imaginile completează semnificația cuvintelor, în timp ce culorile ajută la distingerea și organizarea informațiilor. În plus, utilizarea imaginilor și a culorilor în procesul de învățare îmbunătățește capacitatea de reținere a informațiilor. Procesul de creare a unei hărți mentale începe cu definirea unei teme centrale sau a unui concept cheie. Aceasta poate fi însoțită de imagini

care facilitează înțelegerea și reținerea informațiilor. Prin asocierea cuvintelor cu imagini și simboluri, utilizatorii hărților mentale își dezvoltă abilitățile cognitive și își îmbunătățesc procesul de învățare. Hărțile mentale sunt esențiale în evitarea gândirii lineare și deschid noi căi de explorare a informațiilor. Prin utilizarea acestora, indivizii sunt încurajați să gândească în afara tiparelor convenționale și să exploreze perspective alternative.

În contextul disciplinelor școlare cu caracter experimental, se impune diversificarea metodologiei didactice pentru a identifica mecanismele de motivare pentru instruire și pentru a depăși provocările specifice educației online [1], iar tehnologia digitală în continuă evoluție, platformele educaționale inclusiv hărțile mentale au devenit și mai accesibile și mai versatile. Aplicațiile și software-urile specializate permit acum crearea, modificarea și partajarea acestor hărți într-un mod rapid și eficient, facilitând colaborarea și schimbul de idei între utilizatori din întreaga lume. De asemenea, cercetările recente din domeniul neuroștiințelor au susținut eficacitatea hărților mentale în procesul de învățare. Studiile arată că utilizarea acestor instrumente stimulează anumite regiuni ale creierului asociate cu memoria și înțelegerea, facilitând astfel absorbția și retenția informațiilor. Pe lângă beneficiile evidente în domeniul academic, hărțile mentale au început să fie utilizate tot mai frecvent și în mediul corporativ. În cadrul întâlnirilor de afaceri sau sesiunilor de brainstorming, acestea sunt instrumente valoroase pentru organizarea ideilor, identificarea priorităților și planificarea strategiilor. Hărțile mentale reprezintă nu doar o unealtă eficientă pentru gestionarea informațiilor, ci și un instrument puternic pentru stimularea creativității, dezvoltarea gândirii critice și optimizarea performanței cognitive atât în mediul educațional, cât și în cel profesional.

Transferul tehnologic este influențat de imperativul pregătirii elevilor pentru societatea și economia orientate către cunoaștere și tehnologie. Acestea presupun utilizarea conceptelor precum e-learning, realitatea virtuală, realitatea augmentată, inteligența artificială și altele, care pot schimba radical modul în care educația este furnizată și absorbită. [2]. Conceptul de hărți mentale a cunoscut o evoluție semnificativă de la introducerea sa de către Tony Buzan. În prezent, aceste hărți sunt tot mai recunoscute ca fiind un instrument extrem de util în gestionarea și înțelegerea informațiilor, fiind folosite pe scară largă de studenți, profesioniști și oameni de afaceri. Ele oferă posibilitatea unei organizări automate și pot fi create în dimensiuni și detalii variate, facilitând procesul de învățare și memorare. Mind Map-urile sunt apreciate pentru abilitatea lor de a evidenția detalii importante și de a oferi o perspectivă de ansamblu asupra unor subiecte complexe. Ele sunt deosebit de utile în procesul de rezolvare creativă a problemelor și în identificarea conexiunilor între concepte, contribuind astfel la îmbunătățirea procesului de învățare al elevilor și al celor care le utilizează.

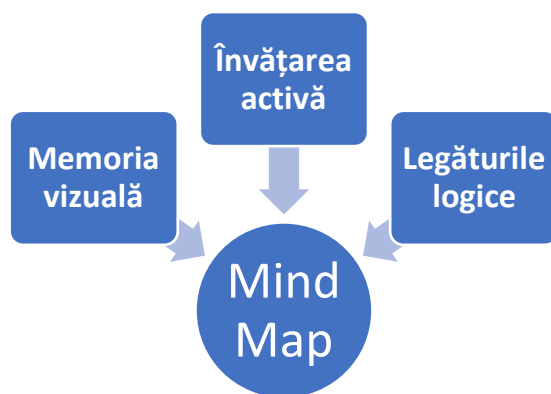

Fig. 2. Elementele cheie în cadrul unei hărți mintale

Mind Map-urile sunt compacte, încorporând, pe o singură coală de hârtie, multiple întrebări și pornesc de la 3 elemente cheie (Figura 2):

- apelează la **memoria vizuală**: în situația în care ești adeptul învățării prin imagini și scheme și îți amintești clar pe ce parte a paginii se găsește o anumită informație, atunci vei găsi aceste hărți extrem de utile!

- stimulează **învățarea activă**: în timp ce îți iei notițe la un curs, este tentant să scrii mecanic, fără să te gândești profund la conținut. Hărțile mentale te provoacă să gândești în mod activ, deoarece trebuie să selectezi esențialul, să prioritizezi și să transformi informația verbală într-o formă vizuală pentru a o înregistra pe hârtie.

- te face să vezi **legăturile logice** dintre lucruri: ți s-a întâmplat vreodată să reții perfect o definiție, dar să nu mai ții minte cine a formulat-o? Sau să pierzi firul discuției la un examen oral? Acest lucru se întâmplă pentru că ai învățat în mod liniar și nu ai reușit să integrezi materia în contextul său complet.

Atunci când transpunem informația într-o hartă mentală, suntem nevoiți să o organizăm ierarhic, să identificăm conexiunile și să subliniem importanța fiecărui element, stabilind legături între diverse concepte.

- îmbunătățește abilitățile de studiu ale copiilor;
- învățarea devine mai plăcută, iar materialul este înțeles mai ușor;
- copiii stabilesc în mintea lor conexiuni pe care nu le vor uita niciodată;
- sunt ușor de creat și eficiente pentru mintea copiilor;
- elevii generează idei noi și își vizualizează gândurile;
- studiul cu ajutorul hărților mentale le îmbunătățește copiilor memoria pe termen lung, pentru că aceștia își vor aminti cu ușurință informații și cifre;

Și nu în ultimul rând, elevii vor avea performanțe academice deosebite.

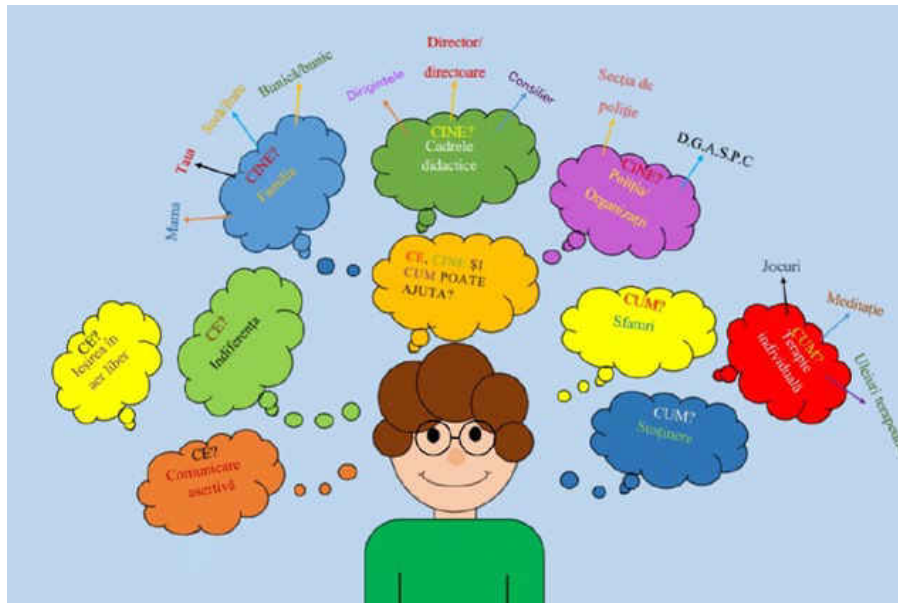

Fig. 3. Aplicații practice ale hărților mentale în cadrul proiectului Școală mea fără Bullying

Rezultate și discuții

Studiile din domeniul psihologiei cognitive susțin eficacitatea utilizării hărților mentale în procesul de învățare și memorare. Acestea oferă un cadru de lucru în concordanță cu teoria învățării cognitive, care subliniază importanța organizării informației și a elaborării semnificative pentru consolidarea cunoștințelor. Prin evidențierea legăturilor și a ierarhiei conceptelor, hărțile mentale facilitează procesul de înțelegere și memorare a informațiilor, contribuind astfel la performanțe academice îmbunătățite. Aceste constatări au implicații practice semnificative în domeniul educației și pot fi integrate în strategiile de predare și învățare pentru a sprijini dezvoltarea elevilor într-un mod holistic și eficient.

Exemple de hărți mentale realizate de elevi în cadrul unui Proiect Educațional „**ȘCOALA MEA FĂRĂ BULLYING!**” (Figura 3).

Concluzii

Concluziile extrase din acest studiu sugerează că hărțile mentale reprezintă un instrument valoros în procesul de învățare și memorare. Utilizarea acestora se dovedește a fi benefică în facilitarea înțelegerii și reținerii informațiilor, oferind elevilor o metodă eficientă și plăcută de a

organiza și de a procesa cunoștințele. Prin evidențierea legăturilor între concepte și integrarea informațiilor într-o structură vizuală, hărțile mentale stimulează gândirea activă și încurajează o învățare profundă și durabilă. De asemenea, acestea contribuie la dezvoltarea abilităților de analiză, sinteză și creativitate, pregătind elevii pentru succesul în mediul academic și în viața de zi cu zi. În lumina rezultatelor obținute, recomandăm integrarea utilizării hărților mentale în practicile educaționale, atât în mediul școlar, cât și în cel universitar. Implementarea acestui instrument ar putea sprijini elevii în dobândirea unor competențe cognitive superioare și în dezvoltarea unei înțelegeri mai profunde a materiei învățate. Cu toate acestea, sunt necesare cercetări suplimentare pentru a explora mai în profunzime efectele utilizării hărților mentale asupra procesului de învățare și pentru a identifica modalități optime de integrare a acestora în practica pedagogică.

Bibliografie

1. CAZACIOC, NADEJDA, AND EDUARD COROPCEANU. "Jocurile didactice online la chimie–factor motivant în instruirea bazată pe concepția stem." *Acta et commentationes (Științe ale Educației)* 22.4 (2020): 79-90.
2. COROPCEANU, EDUARD, AND NADEJDA CAZACIOC. "Conceptul educațional STEAM–manifest al transferului tehnologic în educație." *Univers Pedagogic* 79.3 (2023): 59-66.
3. BUZAN, T.; BUZAN, B. *Hărțile mentale*, Editura Curtea Veche, București, 2013;
4. BUZAN T. *Arta stăpânirii hărții mentale*, Didactica Publishing House, București, 2019.
5. <https://www.mindmup.com/>